

Commissiedebat Stikstof en Natuur - 2 april 2025

Het stikstofslot raakt veel sectoren in ons land, ook de duurzame energiesector. Uit een [ledeninventarisatie](#) van de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie blijkt dat de stikstofcrisis driekwart van de bedrijven die werken aan duurzame energieprojecten belemmert. Dat is des te erger, omdat de omslag naar schone energie een belangrijke route is naar minder stikstofuitstoot en dus een oplossing voor het probleem. Dat geldt ook voor de energienetten die nodig zijn om burgers en bedrijven in staat te stellen om te verduurzamen. De (tijdelijke) uitstoot van stikstof tijdens de bouw is een fractie van de stikstofwinst tijdens de levensduur van een duurzaam energieproject. Geef de energiesector de ruimte dat reductiepotentieel te verzilveren.

Welke oplossingen staat de NVDE voor?

- Neem een stevig pakket maatregelen om de stikstofuitstoot te reduceren, zoals voorgesteld in het [versnellingsplan](#) van VNO-NCW, Bouwend Nederland, Natuur & Milieu en Natuurmonumenten. Help boeren aan nieuwe kansen, onder andere via duurzame energie zoals groen gas.
- De energietransitie zélf is onderdeel van de oplossing. Duurzame energieprojecten helpen om stikstofuitstoot te voorkomen. Faciliteer dat.
- Stel daarom energie(infra)projecten vrij van de stikstofregels, onder andere via de ADC-toets.
- Geef meer prioriteit aan energie(infra)projecten waar stikstofruimte ontstaat. Bied projecten perspectief via de stikstofbanken.
- Help de energiesector zonder stikstofuitstoot te bouwen. Zorg voor voldoende subsidie.

De energietransitie draagt bij aan de oplossing

Het niet logisch dat de bouw van duurzame energieprojecten - die juist een bijdrage leveren aan de vermindering van stikstofemissies - gedwarsboomd worden door stikstofregels. Het kleine beetje stikstofuitstoot tijdens de bouw van zulke projecten valt in het niet bij de stikstofwinst die je decennialang boekt als de projecten eenmaal operationeel zijn. Vanwege die logica steunde bijna de gehele Tweede Kamer een [motie van de SGP, ChristenUnie en CDA](#) om met een juridisch houdbare vrijstelling van de stikstofregels te komen voor de aanleg van energie-infrastructuur en schone energieproductie en deze meer prioriteit te geven bij de benutting van vrijgekomen stikstofruimte. Recent gaf minister Hermans (Klimaat en Groene Groei) in de Kamer aan te onderzoeken of de bestaande zogenaamde ADC-toets zou helpen om energie-infrastructuurprojecten vlot te trekken. Dat kan helpen en zou ook voor andere energieprojecten

zoals energieopwek onderzocht moeten worden. Kijk met open blik en redenerend vanuit mogelijkheden (en niet onmogelijkheden) hoe energieprojecten vrijgesteld kunnen worden van stikstofregels.

Investeren in groene groei = stikstof reduceren

De maatregelen in de [Menukaart voor Groene Groei](#) die de NVDE half januari aan minister Hermans overhandigde, dragen direct bij aan 30 kton minder uitstoot van stikstofoxiden, naast de grote voordelen voor klimaat, minder energie-import en extra economische investeringen. Om het in perspectief te plaatsen: energiegebruik leidt vooral tot emissies van stikstofoxiden (NO_x), goed voor pakweg twintig procent van alle stikstofdeposities in Nederland (ammoniak uit de landbouw en het buitenland zijn de grootste bronnen). De verwachte NO_x-emissies in Nederland voor 2030 zijn zo'n 140 kton. De maatregelen uit de menukaart bevatten voor een kleine 30 kton aan NO_x-emissiereducties. Dat is net zoveel als het [Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering](#) van het vorige kabinet.

NVDE sluit zich aan bij coalitie voor emissiereductieplan

De NVDE sluit zich aan bij een coalitie van Bouwend Nederland, VNO-NCW, Natuur & Milieu en Natuurmonumenten, die eind vorig jaar [een versnellingsplan](#) voor emissiereductie presenteerde. Deze extra maatregelen en versnelling van de bestaande maatregelen zijn een deel van de sleutel die Nederland van het stikstofslot kan halen. In dit voorstel wordt een gebalanceerde bijdrage gevraagd van alle sectoren. Des te belangrijker is dat projecten die bijdragen aan het verlagen van stikstofemissie door de bouwfase geholpen kunnen worden.

Schoon en emissieloos bouwen

Bij de aanleg van energie-infrastructuur, laadpunten voor elektrisch rijden, aardwarmtebronnen en zon- en zelfs windparken wordt waar het kan al gebruik gemaakt van elektrische of anderszins emissieloze voertuigen, machines en materieel. Immers: door emissieloos te bouwen, wordt geen stikstof uitgestoten en kunnen nuttige energieprojecten gerealiseerd worden zonder last te hebben van het stikstofslot. De sector is zeer gemotiveerd om zo creatief mogelijk te zijn om emissieloos te bouwen. Maar zeker voor grootschalige

Stikstofregels zitten dorpsinitiatief voor mestvergister dwars

Pieter de Kroon, voorzitter van de Friese energiecoöporatie Wijnjewoude Energie Neutraal, kan er niet over uit:

“Door met inwoners en alle melkveehouders samen een mestvergister te bouwen kunnen we 70.000 ton mest duurzaam verwerken, halveren we bijna de stikstofuitstoot en besparen we 2.000 ton CO₂. Met 2.000 grondgebonden koeien kunnen we ons dorp van duurzaam gas voorzien en energieneutraal te maken. Iedereen wint erbij, maar ons plan staat op de tocht door de stikstofregels”.

Wat is het probleem?

“Ik praat nog niet eens van de bureaucratie om een vergunning voor onze mestvergister te krijgen, dat duurt eeuweloo. Of de drie ton ontwikkelingskosten die we al hebben gemaakt. We halen alles uit de kast alles zo duurzaam mogelijk te doen en hopen daarmee geen natuurvergunning nodig te hebben: het hele systeem is gesloten, we werken met een zogenaamde stikstofstripper die de ammoniak uit de mest haalt en we rijden de mest elektrisch naar de installatie. Maar door de recente juridische uitspraken dreigt een ander cruciaal deel van het project te mislukken: de aangesloten veehouders moeten de mestkelder in hun stallen gaan afsluiten. Voor die activiteit zijn bedrijfsgebouwe vergunningen nodig en dat dreigt spaak te lopen”.

En dus?

“Met ons plan helpen we het dorp aan duurzame energie én realiseren we stikstofreductie. Het kan niet zo zijn dat de stikstofregels dat dwars zitten. De politiek moet ons helpen dit op te lossen”.

projecten en zware apparaten en kranen zijn emissieloze opties nog niet altijd voorhanden. Sowieso is er sprake van schaarste. Bovendien zijn niet altijd voldoende elektrische aansluitingen op de bouwplaats te realiseren en moet rekening gehouden worden met beschikbare netcapaciteit. De overheid kan schoon en emissieloos bouwen vooruit helpen door er op in te zetten bij overheidsaanbestedingen en door het budget van de [Subsidieregeling Schoon en Emissieloos Bouwmaterieel \(SSEB\)](#) op peil te houden, deze harder te verankeren en verder door te voeren in het Besluit bouwwerken leefomgeving.

Duurzame energie is aanvullend verdienmodel voor boeren

Uit [onderzoek in opdracht van NVDE en LTO](#) blijkt dat veel boeren duurzame energie als interessante optie zien als aanvullend verdienmodel voor hun bedrijven. Bijna 60% van de boeren is geïnteresseerd in investeringen in groen gas, zon, wind of duurzame warmte om kosten te besparen, minder energieafhankelijk te zijn of als aanvullend verdienmodel. Juist nu het behoud van gezonde boerenbedrijven zo in de belangstelling staat, is het cruciaal wegen te vinden die investeringen mogelijk te maken.

Versterk de rechterlijke macht

Initiatiefnemers van energieprojecten wachten vaak jaren op de juridische afhandeling van bezwaren. Zorg dus voor uitbreiding van de capaciteit bij de Raad van State en versterk de expertpool van juristen, en ervaringsdeskundigen als vergunningverleners en rechters met specialistische kennis over energieprojecten. Zo kan op zo kort mogelijke termijn juridische duidelijkheid ontstaan over projecten die helpen het stikstofprobleem op te lossen.

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De aangesloten bedrijven zijn actief in hernieuwbare elektriciteit, warmte en gassen en in duurzame mobiliteit, de gebouwde omgeving en de industrie. De activiteiten voor duurzame energie bij 1.600 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim € 43 miljard en bijna 200.000 werknemers in Nederland